

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Історичний факультет
Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

В. А. Білик

ІСТОРІЯ ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Збірник тестових завдань
для студентів історичного факультету
спеціальності “Історія”
освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”

Луцьк 2013

УДК 94(3)(072)
ББК 63.3(0)2я73-9
I - 90

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № від)

Рецензенти: *Ковальчук Є. І.* – кандидат історичних наук, заступник директора з наукової роботи Волинського краєзнавчого музею;

Шабала Я. М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри археології, давньої та середньовічної історії України Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Білик В. А.

Історія первісного суспільства: збірник тестових завдань для студентів історичного факультету спеціальності “Історія” освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”. – Луцьк : ПП Іванюк, 2013. – 53 с.

Тестові завдання, вміщені в даному збірнику, складені згідно вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, а також відповідно до робочої навчальної програми з урахуванням особливостей фахової підготовки студентів історичного факультету. Опрацювання студентами запропонованих тестових завдань сприятиме оптимізації їх самостійної роботи, допомагатиме в підготовці до проміжного та підсумкового контролю.

Для студентів та викладачів історичного факультету.

УДК 94(3)(072)
ББК 63.3(0)2я73-9
I - 90

© Білик В. А., 2012
© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
----------------------------	---

Зміст тестових завдань:

Тема 1. Загальні питання вивчення первісної історії.....	5
--	---

Тема 2. Походження людини та суспільства (антропосоціогенез).....	13
---	----

Тема 3. Первісна община	22
-------------------------------	----

Тема 4. Розклад первісного суспільства: епоха політогенезу.....	31
---	----

Перелік рекомендованої літератури.....	56
--	----

Пояснювальна записка

Кредитно-модульна система навчання передбачає різні способи перевірки та оцінки здобутих студентами знань. Одним з найбільш результативних та ефективних засобів в даному випадку є тестування. Саме тестування дозволяє не лише контролювати та оцінюються знання студентів за обсягом і повнотою, системністю, а й сприяє активізації засвоєння нової інформації, систематизації знань. Тестові завдання сприяють виробленню у студентів вміння аналізувати факти та події, виділяти головне, порівнювати та узагальнювати різні історичні явища, простежувати закономірності суспільного розвитку; правильно локалізувати історичні події в часі та просторі; самостійно аналізувати навчальний матеріал, виділяючи у ньому головне.

У даному збірнику вміщені тестові завдання з курсу “Історія первісного суспільства”, який вивчається студентами на першому курсі. Тести складені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, а також відповідно до робочої навчальної програми з урахуванням особливостей фахової підготовки студентів історичного факультету. Опрацювання студентами запропонованих тестових завдань сприятиме оптимізації їх самостійної роботи, допомагатиме в підготовці до проміжного та підсумкового контролю.

Тестові завдання згруповано за темами, в межах кожної з яких вони поділені на три рівні складності. Всі варіанти тестів передбачають завдання з однією правильною відповіддю, кількома правильними відповідями; завдання на встановлення відповідності, правильної хронологічної або логічної послідовності; завдання на співвідношення термінів та їх визначень; на встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо.

Для успішного проходження студентами тестового контролю з історії первісного суспільства в кінці збірника вміщено перелік рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить знайти правильні відповіді на поставлені тестові завдання.

Тема 1. Загальні питання вивчення первісної історії

I рівень

1. Що вивчає історія первісного суспільства?

- а) становлення і розвиток старосхідних цивілізацій;
- б) найдавніші етапи виникнення і розвитку людства;
- в) формування держав;
- г) формування і розвиток політичних інституцій в стародавніх державах.

Б

2. Предметом дослідження історії первісного суспільства є:

- а) початковий період історії людства з часу виникнення людини і суспільства до створення перших державних утворень;
- б) економічні відносини в античну епоху;
- в) особливості державного ладу старосхідних держав;
- г) етапи формування централізованих держав.

а

3. Метою дослідження історії первісного суспільства є:

- а) реконструкція форм власності в первісному суспільстві;
- б) визначення антропологічних характеристик первісних людей;
- в) з'ясування ролі праці у фізичному розвитку людини;
- г) реконструкція конкретних форм розвитку суспільства на початковій стадії та пошук закономірностей їхнього розвитку.

Г

4. Назвіть найсуттєвішу рису, яка вирізняє первісну історію від інших галузей всесвітньої історії.

- а) відсутність писемних джерел для відтворення первісної історії;
- б) віддаленість у часі;
- в) можливість застосовувати лише відносну хронологію;

г) необхідність використання різних груп джерел.

А

5. Виберіть найповніше визначення поняття “історичне джерело”.

- а) об’єкти природного середовища, модифіковані людською діяльністю, які несуть на собі відбитки цієї діяльності;
- б) об’єкти, створені людською діяльністю, з яких історик здобуває інформацію про процес соціального розвитку суспільства;
- в) об’єкти оточуючого середовища, що мають відношення до життєдіяльності людини;
- г) продукти людської діяльності.

Б

6. На яких джерелах в основному базується історія первісного суспільства?

- а) писемні джерела;
- б) народні перекази;
- в) матеріальні джерела;
- г) правильна відповідь відсутня.

В

7. Дайте визначення поняття “археологічні джерела”.

- а) рештки стародавніх людей;
- б) матеріальні рештки;
- в) писемні пам’ятки;
- г) правильна відповідь відсутня.

Б

8. Апополітейні первісні суспільства – це ...

- а) первісні суспільства, які продовжували співіснувати з цивілізаціями;
- б) первісні суспільства палеоантропів;
- в) первісні суспільства, що існували до виникнення цивілізації;
- г) первісні суспільства неоантропів.

В

9. Синполітейні первісні суспільства – це ...

- а) первісні суспільства, які продовжували співіснувати з цивілізаціями;
- б) первісні суспільства палеоантропів;
- в) первісні суспільства, що існували до виникнення цивілізації;
- г) первісні суспільства неоантропів.

А

10. Які суспільства вивчає наука етнологія?

- а) первісні суспільства палеоантропів;
- б) первісні суспільства неоантропів;
- в) апополітейні первісні суспільства;
- г) синполітейні первісні суспільства;

Г

11. Яка наука вивчає біологічні особливості людини та її предків?

- а) археологія;
- б) антропологія;
- в) етнологія;
- г) палеоботаніка.

Б

12. Дайте визначення поняттю “абсолютна хронологія”.

- а) хронологія, яка визначає лише послідовність або одночасність історичних подій, матеріальних об’єктів та явищ у часі;
- б) хронологія, яка встановлює конкретні дати історичних подій, матеріальних об’єктів та явищ у часі;
- в) наука, яка визначає періоди становлення людини сучасного фізичного типу;
- г) правильна відповідь відсутня.

Б

13. Дайте визначення поняттю “відносна хронологія”.

- а) хронологія, яка визначає лише послідовність або одночасність історичних подій, матеріальних об'єктів та явищ у часі;
- б) хронологія, яка встановлює конкретні дати історичних подій, матеріальних об'єктів та явищ у часі;
- в) наука, яка визначає періоди становлення людини сучасного фізичного типу;
- г) правильна відповідь відсутня.

А

14. Вкажіть, з якими періодизаціями традиційно узгоджується періодизація історії первісного суспільства.

- а) археологічна;
- б) зоологічна;
- в) антропологічна;
- г) геологічна.

АВГ

15. Який період кайнозойської ери називають антропогеном?

- а) перший;
- б) другий;
- в) третій;
- г) четвертий.

Г

II рівень

1. Визначте, що не є об'єктом вивчення первісної історії.

- а) становлення фізичного типу людини;
- б) поява приватної власності та різних форм її накопичення;
- в) поява держави та політичної влади;
- г) розвиток перших держав.

Г

2. У сучасній американській та англійській історичній науці первісна історія розглядається як розділ...

- а) археології;
- б) соціальної та культурної антропології;
- в) етнології;
- г) етнографії.

Б

3. Інформація, яку дослідники отримують з історичних джерел поділяється на:

- а) здобута й використана у практичній роботі;
- б) об'єктивна і суб'єктивна;
- в) опосередкована;
- г) потенційна.

Абг

4. Якому вченому належить твердження про те, що до нас дійшло не більше 15 % матеріальних решток життєдіяльності первісних людей?

- а) Чарльз Дарвін;
- б) Люїс Лікі;
- в) Мері Лікі;
- г) Девід Кларк.

Г

5. Виберіть вірне твердження. Етнологічні дослідження дають інформацію про:

- а) господарську діяльність первісних людей;
- б) фізичний розвиток первісних людей;
- в) соціальну культуру первісного суспільства;
- г) зміни природно-кліматичних умов проживання первісних людей.

В

6. Визначте методи накопичення джерел етнологами.

- а) археологічні розкопки;
- б) лабораторні дослідження;
- в) безпосереднє спостереження;
- г) простеження взаємозв'язків між основними ланками живої культури.

ВГ

7. Вкажіть, які питання, пов'язані з походженням людини, дозволяють з'ясувати антропологічні рештки.

- а) виникнення та розвиток мислення і мови;
- б) природно-кліматичні умови проживання первісних людей;
- в) розселення людини на земній кулі;
- г) походження рас.

АВГ

8. Антропоген – це...

- а) період виникнення та розселення людини на земній кулі;
- б) період формування тваринного світу;
- в) період формування рослинного світу;
- г) період становлення перших державних утворень.

А

9. Дунай, гюнц, міндель, рис і вюрм – так в геологічній науці називаються...

- а) епохи антропогену;
- б) льодовикові періоди;
- в) міжльодовиків'я;
- г) ери.

Б

10. Дунай-гюнц, гюнц-міндель, міндель-рисс, рисс-вюрм – так в геологічній науці називають...

- а) епохи антропогену;
- б) льодовикові періоди;

в) міжльодовиків'я;

г) ери.

В

11. Розташуйте у хронологічній послідовності антропологічні епохи.

а) архантроп;

б) неоантроп;

в) людина вміла;

г) палеоантроп.

Вагб

12. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1. Первісне стадо;

2. Первісна община;

3. Воєнна демократія;

а) епоха розквіту первісного суспільства;

б) епоха становлення первісного суспільства;

в) епоха занепаду первісного суспільства.

1б2а3в

13. Схема поділу первісного суспільства на три корінні повороти в його розвитку (знаряддєва, аграрна (неолітична) та міська революції) була запропонована видатним вченим...

а) Ч. Дарвіном;

б) Г. Чайлдом;

в) С. Толстовим;

г) Л. Залізнякам.

Б

14. Дайте визначення поняття реципрокація.

а) соціальна організація первісних суспільств;

б) в егалітарних суспільствах розподіл продуктів по горизонталі;

в) у ранжованих суспільствах розподіл продуктів по вертикалі;

г) рівний доступ усіх членів общини до знарядь праці і продуктів.

Б

15. Дайте визначення поняття редистрибуція.

а) соціальна організація первісних суспільств;

б) в егалітарних суспільствах розподіл продуктів по горизонталі;

в) у ранжованих суспільствах розподіл продуктів по вертикалі;

г) рівний доступ усіх членів общини до знарядь праці і продуктів.

В

III рівень

1. Визначте дві складові первісної історії.

а) первісна історія, що завершилася із виникненням цивілізацій;

б) первісна історія до появи людини сучасного фізичного типу;

в) період від початку формування людського суспільства;

г) первісна історія, яка продовжувалася після виникнення цивілізацій, збігаючись з ними в часі, й подекуди зберігається на їх периферії і сьогодні.

А Г

2. Які факти свідчать про недовершеність етнологічних джерел?

- а) незадовільний стан збереженості цих джерел;
- б) відсутність суспільств, соціальна культура яких відповідала б початковим етапам історії людства;
- в) вплив політичних суспільств на синполітейні первісні суспільства;
- г) значний культурний розвиток синполітейних суспільств.

БВГ

3. Які факти свідчать про недосконалість антропологічних джерел?

- а) фрагментарність людських решток;
- б) епізодичність знахідок;
- в) нерівномірне розміщення знахідок у просторі;
- г) правильна відповідь відсутня.

АБВ

4. Виберіть невірні твердження.

- а) найчисленніша колекція антропологічних знахідок різних епох первісності представлена у Європі;
- б) писемні джерела – головний вид джерел з історії первісного суспільства;
- в) об'єктивне відображення первісної історії можливе лише при комплексному застосуванні джерел;

г) етнологія досліджує аполітейні первісні суспільства.

БГ

5. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1. Аполітейні суспільства;

2. Синполітейні суспільства;

3. Історичні джерела;

4. Археологічні джерела.

а) матеріальні рештки;

б) первісні суспільства, які продовжували співіснувати з цивілізаціями;

в) первісні суспільства, що існували до виникнення цивілізації;

г) об'єкти, створені людською діяльністю, з яких історик здобуває інформацію про процес соціального розвитку суспільства.

1в 2б 3г 4а

6. Виберіть вірні твердження.

а) об'єктивне відображення первісної історії можливе лише при комплексному застосуванні джерел;

б) для з'ясування окремих питань розвитку людства застосовуються дані мовознавства, геології, фізики, хімії;

в) наявні джерела не дозволяють визначити рівень раціональних знань первісних людей;

г) у писемних джерелах знайшла відображення лише культура синполітейних суспільств.

АБГ

7. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1. Стратиграфія;

2. Палеозоологія;

3. Археопетрографія;

4. Палінологія.

а) наука, що вивчає тваринний світ минулого та історію його розвитку за рештками тварин та відбитками їхньої життєдіяльності;

б) наука, яка досліджує мінералогічний і хімічний склад знарядь праці, виробів побуту первісної людини;

в) розділ геології, який вивчає послідовність нашарувань геологічних горизонтів;

г) підрозділ палеоботаніки, який відтворює рослинність минулого.

1 в 2а 3 б 4г

8. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1. Інтергляціали;

2. Еоплейстоцен;

3. Плейстоцен;

4. Гляціали.

а) передльодовикова епоха антропогену;

б) льодовикова епоха антропогену;

в) льодовикові періоди;

г) міжльодовиків'я.

1г2а3б4в

9. Виберіть невірне твердження.

- а) для території України схема періодизації антропогену розроблена М. Ф. Векличем;
- б) антропологічну періодизацію історії первісного суспільства склав Морган.
- в) за періодизацією С. П. Толстова первісна історія ділиться на три періоди: первісне стадо, первісна община, воєнна демократія;
- г) Чарльз Дарвін розробив антропологічну періодизацію для території України.

Г

10. Встановіть відповідність між історичними та археологічними епохами.

- 1. Праобщина (первісне стадо);
 - 2. Ранньопервісна община;
 - 3. Пізньопервісна община;
 - 4. Епоха політогенезу.
- а) неоліт, енеоліт;
 - б) обдувай, ашель, мустьє;
 - в) мустьє, пізній палеоліт, мезоліт;
 - г) енеоліт, бронзовий вік, ранній залізний вік.

1б2в3а4г

Тема 2. Походження людини та суспільства

І рівень

1. Вкажіть найдавнішого представника викопних мавп?

- а) “Homo habilis”;
- б) гібон;
- в) проконсул;
- г) шимпанзе.

в

2. В яку епоху з’являються проконсули?

- а) епоха міоцену, близько 20 млн. р. тому;
- б) в епоху палеоліту, близько 1 млн. р. тому;
- в) в епоху мезоліту, близько 9–6 тис. р. до н. е.;
- г) в епоху неоліту, близько 6–4 тис. р. до н. е.

а

3. Коли з’являються рамапітеки?

- а) близько 2 млн. р. тому;
- б) приблизно 20 млн. р. тому;
- в) в епоху палеоліту, близько 1 млн. р. тому;
- г) в епоху неоліту, близько 6–4 тис. до н. е.

б

4. Коли з’явилися австралопітеки?

- а) приблизно 10 млн. р. тому;
- б) близько 6-4 млн. р. тому
- в) в епоху неоліту, близько 6–4 тис. до н. е.;
- г) близько 1,5 млн. р. тому.

б

5. Австралопітек – це...

- а) представник родини людських;
- б) людина сучасного фізичного типу;

- в) найбільш ранні представники родини Гомо (людини), котрі жили приблизно 2–5 млн. р. тому;
- г) група найдавніших людей, які жили в Південно – Східній Азії.

В

6. Вкажіть, де було вперше знайдено кісткові рештки австралопітеків?

- а) в печері Кіік – Коба;
- б) на стоянці Королеве (Закарпаття);
- в) територія Південної Африки;
- г) в Південно – Східній Азії.

В

7. Коли з'являються дріопітеки?

- а) 10–23 млн. р. тому;
- б) 2,5 млн р. тому;
- в) 5–4 млн. р. тому;
- г) 1,5 млн. р. тому.

а

8. Вкажіть, коли найперше з'явилась людина?

- а) 1,5 млн. р. тому;
- б) 2 млн. р. тому;
- в) 5 ст. до н. е.;
- г) 2,5 млн р. тому.

б

9. Де найперше з'явилися “мавполюди”?

- а) в Тихому океані;
- б) на о. Ява;
- в) на стоянці Нарікомате;
- г) на Африканському континенті.

г

10. “Homo habilis” – це...

- а) людина розумна;

- б) дріопітек;
- в) людина вміла;
- г) людина прямостояча.

В

11. В якому році відбулась експедиція Річарда Лікі?

- а) 2002 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1969 р.;
- г) 1963 р.

В

12. Що знайшов Річард Лікі на стоянці Нарікомате III?

- а) скелет собаки;
- б) статую;
- в) повний скелет хлопчика-підлітка;
- г) побутові предмети.

В

13. Вкажіть період ашельської епохи?

- а) 750 тис. р. тому;
- б) 2 млн. р. тому;
- в) 2,5 млн. р. тому – 200 тис р. тому;
- г) 1,5 млн. – 150 тис. р. тому.

Г

14. Вкажіть “прабатьківщину” людства?

- а) території сучасної Румунії;
- б) Південно-Східна Азія;
- в) долина Неандерталь біля Дюссельдорфа;
- г) Африканський континент.

Г

15. Соціогенез – це...

- а) одна із форм первісних релігій;

- б) процес формування людського суспільства;
- в) процес формування сімейно – шлюбних відносин;
- г) сучасна геологічна епоха, що розпочалась приблизно 3 млн. р. тому.

б

16. Вкажіть найважливіші риси первісного суспільства?

- а) рівність всіх членів суспільства;
- б) колективний характер праці;
- в) низька продуктивність праці;
- г) всі відповіді правильні.

г

17. Які типи жител були домінуючими у первісних людей?

- а) лігвища;
- б) печери;
- в) нори;
- г) всі відповіді правильні.

г

18. Сім'я – це...

- а) інститут, який регулює відносини між подружжям, а також між батьками та дітьми;
- б) інститут, який формує відносини з тваринами;
- в) інститут, який формує погляди на життя;
- г) інститут, який встановлює правила поведінки.

а

19. Шлюб – це...

- а) інститут, який встановлює правила поведінки;
- б) інститут, який формує погляди на життя;
- в) інститут, який формує відносини з тваринами;
- г) інститут, який регулює статеві відносини між чоловіками та жінками.

г

20. Який тип сім'ї був домінуючим в людському суспільстві в первісну добу на ранньому етапі розвитку?

- а) гаремна сім'я;
- б) парна сім'я;
- в) патріархальна сім'я;
- г) матріархальна сім'я.

б

II рівень

1. Антропоморфози – це:

- а) індивідуальний розвиток людини;
- б) історичний розвиток приматів;
- в) морфологічні і фізіологічні перетворення мавпоподібних предків людини;
- г) немає правильної відповіді.

В

2. Робота Ф.Енгельса, в якій розкрита роль соціальних чинників в еволюції людини – це:

- а) “Походження людини і статевий відбір”;
- б) “Походження видів шляхом природного відбору”;
- в) “Роль праці в еволюції людини”;
- г) немає правильної відповіді.

Г

3. Виберіть правильне твердження.

1. Розвиток трудової діяльності в процесі антропогенезу привів до посилення дії біологічних чинників і ослаблення соціальних.

2. Морфофізіологічні особливості людини не передаються по спадковості.

- а) тільки перше;
- б) тільки друге;

- в) вірні обидва;
- г) не вірні обидва твердження.

Г

- 4. Для людини умілої була характерна галькова культура, оскільки ці люди зазвичай селилися в річкових долинах, де було багато гальки:**
- а) так;
 - б) ні.

А

5. Людина уміла відрізняється від австралопітеків:

- а) зовнішнім виглядом;
- б) здатністю використовувати предмети як готові знаряддя праці;
- в) здатністю виготовляти знаряддя праці;
- г) немає правильної відповіді.

В

6. У антропогенезі на сучасному етапі:

- а) соціальні чинники переважають над біологічними;
- б) біологічні чинники переважають над соціальними;
- в) дія біологічних і соціальних чинників урівноважилася;
- г) біологічні чинники повністю втратили значення.

А

7. У антропогенезі на ранніх стадіях розвитку:

- а) соціальні чинники переважали над біологічними;
- б) біологічні чинники переважали над соціальними;
- в) дія біологічних і соціальних чинників урівноважилася;
- г) соціальні чинники не діяли.

Б

8. Атавізми – це:

- а) органи, що мають схожу будову і походження;
- б) органи, що втратили в процесі еволюції своє значення;
- в) волосяний покрив на обличчі людини, багатососковість;
- г) немає правильної відповіді.

Г

9. Значення прямоходіння в процесі антропогенезу полягало в тому, що:

- а) мавпи дістали можливість збивати палицею високо підвішені фрукти або дотягуватися до них;
- б) мавпи у пошуках здобичі могли стрибати на великі відстані;
- в) розділилися функції рук і ніг, рука стала вільною;
- г) крижі стали рухливішими, що полегшило народжування дітей.

В

10. Яке із тверджень правильне:

1. Абстрактне мислення, членороздільна мова, здатність до колективної трудової діяльності розвиваються у людини в процесі онтогенезу.
 2. Для кроманьйонців були характерні зачатки мови у вигляді нечленороздільних звуків.
- а) тільки перше;
 - б) тільки друге;
 - в) вірні обидва;
 - г) не вірні обидва твердження.

А

11. Більшість дослідників підтримують думку про існування двох основних типів верхньопалеолітичної людності у Європі в період завершення останньої льодовикової епохи. Яких?

- а) комб-капельський – шанселадський (західний);
- б) оріньяцький;

- в) костьонківський (східний);
- г) перигору.

А В

12. Для еволюції організмів, крім зміни природного середовища, потрібні були ще:

- а) космічна радіація;
- б) боротьба за існування; спадковість;
- в) природний відбір; різноманітність географічного середовища;
- г) груповий відбір; мутації зумовлені радіацією.

Б В

13. Сучасна наука у процесі становлення та еволюції фізичного типу людини виділяє кілька етапів. Розмістіть їх у хронологічній послідовності:

- а) формування давніх людей (неандертальців);
- б) ранній етап виділення людини з тваринного світу;
- в) етап еволюції найдавніших гомінідів;
- г) становлення людини сучасного фізичного типу.

БВАГ

14. Хто в який час жив? Встановіть співвідношення.

1. 1–1,3 млн. р. тому;
 2. 2 млн. р. тому;
 3. 14–20 млн. р. тому;
 4. 5–8 млн. р. тому.
- а) людина прямоходяча (*Homo erectus*);
 - б) австралопітек;

в) людина уміла (Homo habilis);

г) рамапітек.

1a2в3г4б

15. Знайдіть відповідність між типом та місцем відкриття решток.

1. Людина уміла (Homo habilis);

2. Неандерталець (Homo neanderthalensis);

3. Австралопітек;

4. Кроманьйонець.

а) відкриття решток відбулося у 1924 р. Його автором був Раймонд Дарт;

б) відкритий у долині Везер (Франція) в 1864 р.;

в) у 1960 р. Мері і Люїс Лікі знайшли рештки;

г) в долині Неандерталь, поблизу м. Дюссельдорфа вперше знайшли рештки у 1856 р.

1в2г3а4б

16. Рід австралопітек підрозділяють на кілька видів. Незважаючи на відмінності, всі види об'єднуються за певними спільними ознаками. Якими?

а) їхнім ареалом проживання були савани;

б) вони мали великі кутні зуби та відносно малі ікла;

в) постійно пересувалися на двох ногах;

г) їхній мозок зріс у розмірах та став складнішим за структурою порівняно з попередніми видами.

А Б В Г

17. Найпростіші форми вірувань повсюдно виникають в період повного заміщення I... приблизно II...

I. а) рамапітеків австралопітеками;

- б) неандертальців кроманьйонцями;
- в) людини умілої людиною прямоходячою;
- г) дріопітеків рамапітеками.

II. а) 8–14 млн. р. тому;

б) 2–5 млн. р. тому;

в) 1,3–2 млн. р. тому;

г) 40–30 тис. р. тому.

Б Г

18. Встановіть співвідношення між термінами та їх визначеннями:

1. Анімізм;

2. Фетишизм;

3. Антропогенез;

4. Соціогенез.

а) віра в надприродні якості деяких неодухотворених предметів – печер, каменів, дерев, знарядь;

б) процес формування людського суспільства;

в) віра в надприродні істоти, що знаходяться в якомусь тілі чи предметі – душі, або окремі духи, що існують незалежно від людини;

г) процес виникнення і формування людини в процесі еволюції, пов'язаний з розвитком її трудової діяльності, свідомості, членороздільної мови, а також із розвитком первісних форм суспільства.

1в2а3г4б

19. Які центри первинного землеробства виділив М. Вавилов?

а) східносередземноморський чи передньоазійський;

б) південно-східноазіатський регіон;

в) американський;

г) африканський.

А Б Г

20. Образотворче мистецтво періоду палеоліту поділено на чотири хронологічні стадії чи стилі. Знайдіть відповідність культурі та її характеристики:

1. Оріньяцька культура (32–26 тис. р. до н. е.);

2. Гравецька культура (26–18 тис. р. до н. е.);

3. Солютрейська культура (18–12 тис. р. до н. е.);

4. Медленська культура (12–10 тис. р. до н. е.).

а) рисунки контурні, виконані потрійними хвилястими лініями (“макарони”). Такі зображення виявлені в печерах Гаргас і Пер нон Пер у Франції;

б) характерні недосконалі фігури тварин і жіночі знаки, виконані контурними гравірованими лініями. Найяскравіші приклади – зображення в печері Ля Ферассі і в Гроті Кастане у Франції;

в) характерний рисунками як реалістичними, так і дуже схематичними, експресивними і статичними. Як приклад, численні фрески в печері Альтаміра в Іспанії;

г) характерні багатоколірні фрески в печерах Європи. Численні поліхромні реалістичні малюнки звірів з прорисовкою деталей. Тварини часто зображені групами і в динаміці. Найславетнішою є печера Ляско у Франції.

162а3г4в

III рівень

1. Об’єднайте поняття та прізвище вченого, що його запровадив:

1. Біосфера;

2. “Біогеохімія” (праця);

3. Ноосфера;

4. Зона життя.

а) Ж. Б. Ламарк

б) Е. Зюс

в) В. Вернадський

г) Е. Леруа

1б2в3г4а.

2. Розташуйте в хронологічній послідовності еволюцію первісної людини:

а) неандерталець;

б) кроманьйонець;

в) австралопітек;

г) людина вміла.

В, Г, А, Б

3. Об’єднайте вчених та їх праці:

1. Томас Гекслі;

2. Карл Ліней;

3. Ернест Геккель;

4. Едвард Тайсон.

а) “Орангутан, або *Homosilvestris*, або анатомія пігмея в порівнянні з анатомією мавп і людини”;

- б) “Про місце людини в ряді органічних істот”;
- в) “Системи природи”;
- г) “Натуральна історія світобудови”.

1б2в3г4а

4. Коли вийшла у світ праця Ч. Дарвіна “Походження видів шляхом природного добору або збереження обраних рас у боротьбі за життя”?

- а) листопад 1859 р.;
- б) жовтень 1858 р.;
- в) листопад 1858 р.;
- г) жовтень 1859 р.

А

5. Основним фактором еволюції за Дарвіном є:

- а) статевий відбір;
- б) фізіологічний розвиток;
- в) мінливість;
- г) спадковість.

Авг

6. Що таке “гомінідна тріада”?

- а) прямоходіння (біпедія);
- б) розвинена кисть;
- в) великий високорозвинений мозок;
- г) мова і звуки.

А,Б,В

7. Розташуйте у хронологічній послідовності представників роду Homo.

- а) H. Habilis;
- б) H. Sapiens;
- в) H. erectus;
- г) H. Neanderthalensis.

А,В,Г,Б

8. Об'єднайте поняття та їх дефініцію.

- 1. Антропогенез;
 - 2. Соціогенез;
 - 3. Гомініди;
 - 4. Дріопітеки.
- а) походження і розвиток свідомості, особистості, міжособистісних відносин, зумовлені особливостями соціалізації в різних культурах і суспільно-економічних формаціях;
 - б) походження і розвиток усіх видів роду Люди (Homo), розглянуті в біологічному (біологічна еволюція людини), психічному і соціокультурному плані;
 - в) викопні людиноподібні мавпи, котрі жили приблизно 10 – 23 млн. років тому;
 - г) представники родини людських. родина ряду приматів, включає як викопних (пітекантропа, неандертальця), так і сучасних людей.

1б2а3г4в

9. Виберіть основні критерії трудової теорії Ф. Енгельса:

- а) праця створила саму людину;
- б) свідомій трудовій діяльності передувала умовно рефлекторна, твариноподібна;
- в) основну роль у становленні людини відіграли соціальні та суспільні чинники;
- г) біологічна еволюція (гомінідна тріада).

1,2,3,4

10. Встановіть відповідність між найближчими предками людини та їх ареалом поширення:

- 1. Дріопітек;
 - 2. Рамапітек;
 - 3. Австралопітек.
- а) Південно–Східна Африка;
 - б) Західна Європа, Азія, Африка;
 - в) Олдовайські гори.

1в2б3а

11. Встановіть відповідність між представниками роду *Номо* та ареалом їх поширення.

- 1. *H. habilis*;
 - 2. *H. erectus*;
 - 3. *H. neanderthalensis*;
 - 4. *H. sapiens*.
- а) Африка, Азія;
 - б) Африка;

- в) Повсюдно;
- г) Європа, Західна Азія.

1б2а3г4в

12. Визначте біологічні чинники антропогенезу:

- а) використання і підтримка вогню;
 - б) спадкова мінливість;
 - в) природний добір;
 - г) членороздільна мова;
- б

13. Органи, що доводять походження людини від тварин – це:

- а) рудименти;
- б) атавізми;
- в) гомологічні органи;
- г) аналогічні органи;

А, Б, В, Г

14. Об'єднайте поняття та їх дефініцію.

1. Анімізм;
2. Фетишизм;
3. Тотемізм;
4. Магія.

- а) сукупність прийомів і обрядів, що здійснюються з метою вплинути надприродним шляхом на явища природи, тварин або людину;
- б) віра у містичний зв'язок, тобто “кровну” спорідненість певного роду, племені з якимось видом тварин чи рослин;
- в) одна із ранніх форм релігійних вірувань, поклоніння предметам неживої природи – фетишам, які нібито наділені чудодійною силою;

г) віра в існування душі і духів, які керують матеріальним світом.

1Г2В3Б4а

15. Книга Ч. Дарвіна, що пояснює походження людини від тварин – це:

- а) “Походження видів шляхом природного відбору”;
- б) “Зміна домашніх тварин і культурних рослин”;
- в) “Походження людини і статевий відбір”;
- г) “Роль праці в процесі перетворення мавпи в людину”.

А

Тема 3. Первісна община.

І рівень

1. Вкажіть час формування неантропа.

- а) 45–50 тис. р. тому;
- б) 20–25 тис. р. тому;
- в) 35–40 тис. р. тому;
- г) 1 млн. р. тому.

В.

2. Де вперше з’явився неантроп?

- а) Північно-Східна Африка, Передня Азія, Південно – Східна Європа;
- б) Північно-Східна Африка, Північна Америка, Південна Австралія;
- в) Західна Європа, Східна Європа, Центральна Африка;
- г) Західна Європа, Передня Азія, Південно – Східна Європа.

А

3. Вкажіть прізвище вченого, який запропонував гіпотезу моноцентризму.

- а) Г. Чайлд;

- б) Я. Рогинський;
- в) В. П'ятаков;
- г) Дж. Лінч.

Б

4. Вкажіть приблизні роки, коли вперше було знайдено залишки неоантропа.

- а) 70-ті рр. XIX ст.;
- б) 60 –ті рр. XIX ст.;
- в) 40-ві рр. XIX ст.;
- г) 20-ті рр. XX ст.

Б

5. У якій країні знаходиться первісна стоянка Афонтова гора?

- а) Україна;
- б) Китай;
- в) Сінгапур;
- г) Росія.

Г

6. Скільки морфологічних варіантів виділяють антропологи серед європейських неоантропів?

- а) 2;
- б) 3;
- в) 5;
- г) 6.

Б

7. Заселення Америки відбулось через ...

- а) Гіблартарську протоку;
- б) Тихий океан;
- в) Берінгову протоку;
- г) Панамський канал.

В

8. Марколіти – це...

- а) великі знаряддя праці;
- б) дрібні вкладиші;
- в) металеві знаряддя праці;
- г) рештки тварин.

А

9. Основною ознакою родової організації первісної общин є:

- а) екзогамія;
- б) ендогамія;
- в) полігамія;
- г) моногамія.

А

10. Вкажіть період, до якого відносяться найдавніші сліди людської діяльності в Австралії.

- а) 40–50 тис. р. тому;
- б) 30–12 тис. р. тому;
- в) 25–18 тис. р. тому;
- г) 35–30 тис. р. тому.

Г

11. Вкажіть, який учений вперше наприкінці 1930-х рр. обґрунтував гіпотезу поліцентризму (виникнення людини в кількох місцях)?

- а) Л. Шотт;
- б) Ф. Вейденрейх;
- в) П. Ендрюс;
- г) Я. Рогинський.

Б

12. Залежно від місця оселення, сім'ї поділялись на:

- а) Патрилокальні, матрилокальні;
- б) патрилійні, матрилійні;
- в) патрилокальні, патрилійні;

г) матрилокальні, матрилінійні.

А

13. З кількох осіб складалася ранньо – мезолітична первісна община?

- а) 10–8 осіб;
- б) 40–50 осіб;
- в) 20–25 осіб;
- г) 1–8 осіб.

В

14. Основними заняттями первісних людей до “неолітичної революції” були ...

- а) збиральництво та тваринництво;
- б) землеробство та мисливство;
- в) мисливство та збиральництво;
- г) мисливство та рибальство.

В

15. З якого віку підлітки проходили обряд ініціації?

- а) 11–12 років;
- б) 14 –15 років;
- в) 16 –17 років;
- г) 19–20 років.

А

16. У який період було приручено собаку?

- а) неоліт;
- б) пізній палеоліт;
- в) мезоліт;
- г) ранній палеоліт.

Б

17. Коли почали використовувати лук та стріли?

- а) неоліт;
- б) енеоліт;

- в) мезоліт;
- г) палеоліт.

В

18. Найдавнішим осередком виникнення відтворюючого господарства був..

- а) Південно – Східноазіатський регіон;
- б) Східноазіатський регіон;
- в) Північноафриканський регіон;
- г) Східносередземноморський (середньоазіатський) регіон.

Г

19. Хто ввів у науковий обіг термін “неолітична революція”?

- а) Г. Чайлд;
- б) Е. Ліч;
- в) Дж. Меллард;
- г) Р. Брейдвуд.

А

20. Висічені зображення на кам’яній основі – це..

- а) піктограма;
- б) лінідж;
- в) петрогліфи;
- г) кувада.

В

II рівень

1. Вкажіть основні осередки виникнення землеробства.

- а) Центральна Азія та Середземномор’я;
- б) Південна Африка та Близький Схід;
- в) Центральна Америка та Північна Європа;
- г) Близький Схід, Середземномор’я та Центральна Америка.

Г

2. Де сформувався давньосередземноморський тип господарювання за теорією Г. Ф. Дебеца?

- а) Східна Азія та Африка;
- б) Північна Європа та Африка;
- в) Передня азія та Закавказзя;
- г) Північна Африка.

В

3. Які основні осередки походження неоантропа виділяв відомий американський антрополог А. Тома?

- а) західний;
- б) східний;
- в) південно - східний;
- г) північний.

А,Б, В.

4.Які західноєвропейські дослідники розвинули гіпотезу моноцентризму?

- а) В. Стерлінг, Г. Хендерсон, В. Сплінг;
- б) П. Ендрюс, Г. Брейєр, Я. Шотт;
- в) Д. Дідро, Ш. Монтеск'є, Ф. Бах.
- г) В. Стерлінг, Ш. Монтеск'є, Ф. Бах.

Б

5. Встановить співвідношення між первісними релігіями та їхніми визначеннями:

- 1.Фетишизм;

2.Тотемізм;

3.Анімізм;

4.Магія.

а) віра в надприродний зв'язок та кровноспорідненість роду з якимось видом тварин;

б) віра в можливість впливати на життя за допомогою магічних дій або заклинань;

в) віра в існування душі і духів, які можуть негативно чи позитивно впливати на природу і саму людину;

г) віра в надприродні властивості певних предметів.

1г 2а 3в 4б

6. Назвіть основні форми відтворюючого господарства?

а) Землеробство;

б) рибальство;

в) збиральництво;

г) скотарство.

А, Г

7. Основним виробничим осередком раннього мезолітичного суспільства була невелика первісна община, яка складалась з ...

а) до 20 осіб;

б) до 25 осіб;

в) до 35 осіб;

г) до 10 осіб.

А, Б

8. Середня тривалість життя в общині становила...

- а) 25 років;
- б) 35 років;
- в) 45 років;
- г) 20 років.

А, Г.

9. Найдавнішими стоянками первісних людей в Україні були:

- а) Королеве;
- б) Морзак – Коба;
- в) Кам'яна могила;
- г) Ляско.

А, Б

10. Які речі виконували функції первісних грошей?

- а) черепашки;
- б) собачі зуби;
- в) браслети;
- г) пташине пір'я;

абвг

11. За формою та розміром житла пізнього палеоліту можна поділити на такі типи:

- а) квадратні, довгі, каркасні;
- б) округлі, довгі та “житлові площадки”;
- в) округлі та “житлові площадки”;

г) квадратні, каркасні та “житлові площадки”.

Б, В.

12. Приблизна чисельність населення земної кулі у верхньому палеоліті становила:

- а) 3 млн. людей;
- б) 10 млн. людей;
- в) 15 млн. людей;
- г) 20 млн. людей.

А

13. На думку Е. Ліча джерелами виникнення поняття “часу” у первісних людей були:

- а) ритмічне повторювання чогось;
- б) послідовність явищ та подій;
- в) тривалість будь-чого;
- г) неповторювальні одноразові явища.

А, Г

14. Назвіть гіпотези походження неоантропів.

- а) моноцентризм;
- б) поліцентризм;
- в) дицентризм;
- г) децентризм.

А, Б, Г

15. Вкажіть основні морфологічні ознаки неандертальців.

- а) сплюснута, висока черепна коробка;
- б) широкий ніс;

в) вузький ніс;

г) витягнута, низька черепна коробка.

Б, Г

16. Скільки людей потребувало полювання на великих тварин?

а) 7;

б) 5;

в) 10;

г) 15;

В, Г

17. Більшість сучасних дослідників пов'язують формування основних рас людства з:

а) певними групами палеоантропів;

б) певними групами австралопітеків;

в) певними групами архантропів;

г) певними групами неандертальців.

А, В.

18. У якому тисячолітті в Палестині землеробство та скотарство стали формами життєзабезпечуючого господарства?

а) 2 тис. до н. ери;

б) 7 тис. до н. е.;

в) 8 тис. до н. е.;

г) 9 тис. до н. е.

Г.

19. Визначте, що лежало в основі господарської діяльності пізньопервісної общини.

- а) кооперація праці;
- б) економічна залежність;
- в) статевий поділ праці;
- г) рабська праця.

Ав

20. Які фактори сприяли інтенсифікації обміну?

- а) міжобщинний поділ праці;
- б) ізоляція общин;
- в) поява “первісних грошей”;
- г) винайдення лука та стріл.

абв

III рівень

1. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями:

1. Екзогамія;

2. Ендогамія;

3. Полігамія;

4. Ініціація.

а) обряд посвячення молоді у дорослі;

б) звичай, за яким шлюбні стосунки дозволені в межах однієї групи;

в) заборона шлюбних відносин в межах одного роду чи фратрії;

г) статеві відносини, які базуються на використанні багатьох партнерів для задоволення своїх сексуальних потреб.

1В263Г4а

2. Коли відбувся завершальний процес становлення людини сучасного фізичного типу?

- а) 100–150 тис. р. тому;
- б) 30–40 тис. р. тому;
- в) 130 тис. р. тому;
- г) 500 тис. р. тому.

Б

3. Вкажіть характерні особливості пізньопервісної общини.

- а) в економіці виникає відтворююче господарство;
- б) демографічна революція;
- в) формуються основні центри землеробства і скотарства;
- г) винайдення лука і стріл.

АБВ

4. Назвіть основні осередки виникнення відтворюючого господарства на території Азії.

- а) східносередземноморський;
- б) гвінейсько-камерунський;
- в) південно-східноазіатський;
- г) східноазіатський.

А, ВГ.

5. Назвіть основні форми світогляду первісних людей.

- а) тотемізм;
- б) магія;
- в) анімізм;
- г) фетишизм;
- д) зороастризм;
- е) іудаїзм.

А , Б , В, Г.

6. Виберіть правильні твердження.

- а) матрилокальність – це поселення подружжя в будинку чоловіка;
- б) доместикація –це процес одомашнення диких тварин;
- в) кроскузенний шлюб –шлюб із дочкою брата матері або дочкою сестри батька;
- г) полігінія – це рідка форма полігамії, за якої жінка перебуває в декількох шлюбних союзах з різними чоловіками .

Б , В.

7. Виберіть правильні твердження.

- а) макроліти –це дрібні вкладиші.
- б) техніка пікетажу – техніка обробки каменю шляхом чисельних ударів по його поверхні.
- в) овачира –це довгий багатокамерний дім, будинок - община.
- г) піктограма – це умовний малюнок із зображенням певних дій, подій.

Б, В, Г.

8. Що вплинуло на формування людини сучасного фізичного типу?

- а) клімат;
- б) раціон харчування;
- в) праця;
- г) перехід до відтворюючого господарства.

А , Б , В.

9. Назвіть представників теорії моноцентризму.

- а) Я. Рогинський ;
- б) П. Ендрюс;
- в) Г . Брейер;
- г) Ф. Вейденрейх.

А , Б, В

10. Назвіть основні осередки сапієнтації, які виділив А. Томас.

- а) європеїдно-негроїдний;
- б) негроїдний;
- в) монголоїдний;
- г) еддо –айпоїдний;

А ВГ

11. Визначте, які знаряддя праці були характерними для ранньопервісної общини.

- а) різець,

- б) кістяні голки.
- в) клиноподібні знаряддя;
- г) молотоподібні знаряддя.

А , Б , В, Г.

12. Визначте регіони, де вперше з'явився неоантроп.

- а) Північно – Східна Африка;
- б) Передня Азія;
- в) Південно – Східна Європа;
- г) Західна Європа.

А , Б , В.

13. Своєрідним осередком первинного приручення бика, свині та коня стали:

- а) Балкани;
- б) Північне Причорномор'я;
- в) Північна Африка;
- г) Південна Австралія.

А , Б .

14. Назвіть основні центри образотворчого мистецтва палеолітичної доби на території України:

- а) Мізин;
- б) Добранічівка;
- в) Горлівка;

г) Кам'яна Могила.

А, Б, Г.

15. У розвитку палеолітичного мистецтва розрізняють хронологічні стилі, виберіть правильні

а) 32–27 тис. р. тому – нечисленні зображення голів або передніх частин тварин у техніці гравірування;

б) 16–10 тис. р. тому – розквіт палеолітичного мистецтва;

в) 10–7 тис. р. тому – занепад мистецтва;

г) 27–18 тис. р. тому – поступове відродження мистецтва.

А, Б.

Тема 4. Розклад первісного суспільства: епоха політогенезу

I рівень

II рівень

III рівень

1. З наведених нижче понять виберіть вірне:

а) політогенез це – процес формування людського суспільства;

б) політогенез це – процес історико-еволюційного формування фізичного типу людини;

в) політогенез це – процес визначення місця та ролі людини у суспільстві;

г) політогенез це – процес зародження та становлення держави у первісному суспільстві.

г)

2. Серед наведених нижче регіонів виберіть ті, де зародились перші держави:

а) Північна Африка та Месопотамія;

- б) Мала Азія;
- в) Балканський півострів;
- г) Південно-Східна Азія.

а г

3. Виберіть вірні твердження.

- а) нова форма обміну – економічний обмін – з’являється в бронзовому віці;
- б) як первісні гроші могли застосовуватися різні речі в залежності від обсягу вкладеної у них праці або ж їх екзотичності та рідкості;
- в) додатковий продукт поступово трансформувався у надлишковий продукт;
- г) виникнення приватної власності стало основною передумовою розкладу первісного суспільства.

абг

4. Нижче наведено дві концепції теорії політогенезу. Встановіть відповідність між концепціями та їх прихильниками:

1. Процес формування влади і державності – це лише наслідок подальшого розвитку потестарної організації – системи влади та управління первісного суспільства, тобто формування держави штучно відокремлюється від інших процесів розвитку суспільства які супроводжували і зумовлювали напрям та механізми встановлення політичної влади.
 2. Процес переходу від первісного суспільства до державності це закономірність подальшого розвитку виробництва, виникнення приватної власності, майнового розшарування і класоутворення.
- а) Г. Чайлд, Л. Е. Куббель, А. І. Першиц, О. М. Хазанов ;
 - б) Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Е. Сервіс, П. Скалник.

162а.

5. Встановіть відповідність між формами експлуатації та їх визначеннями:

1. Реципрокація;
2. Рабство;
3. Данництво;
4. Редистрибуція.

- а) примусова праця одних людей на інших внаслідок боргів або потрапляння в полон з можливістю подальшого звільнення;
- б) обмін матеріальними благами та послугами між різними суспільними групами;
- в) розподіл тільки надлишкового продукту від безпосередніх виробників до верхівки соціуму, а від них до неспроможних або незаможних членів суспільства;
- г) поширений тип експлуатації який передбачав примусове відчуження надлишків продукту одними соціальними групами в інших.

1б2а3г4в

6. Серед поданих нижче понять виберіть не притаманні для процесу політогенезу:

- а) антропогенез;
 - б) данництво;
 - в) ремесло;
 - г) фратрія.
- а); г).

7. Серед поданих нижче понять виберіть притаманні для процесу політогенезу:

- а) держава;
- б) кроманьйонець;
- в) рабство;
- г) мезоліт.

Відповідь: а); в).

8. Розставте у хронологічному порядку поняття:

- а) данництво;

- б) держава;
 - в) рабство;
 - г) майнове розшарування;
- Відповідь: г), б), а), в).

9. Визначте правильну послідовність понять:

- а) держава;
 - б) рід;
 - в) плем'я;
 - г) фратрія.
- Відповідь: б), г), в), а).

10. Яке з поданих понять не притаманне процесу політогенезу?

- а) австралопітек;
- б) деспотія;
- в) данництво;
- г) неолітична революція.

В

11. Встановіть відповідність між термінами та їх визначеннями:

1. Редистрибуція;
 2. Реципрокація;
 3. Данництво;
 4. Рабство.
- а) система експлуатації, яка виникає в первісному суспільстві з появою надлишкового продукту;
 - б) в егалітарних суспільствах розподіл продуктів по горизонталі;
 - в) в ранжованих суспільствах розподіл продуктів по вертикалі;
 - г) вид експлуатації, який виник в епоху занепаду і розкладу первісного суспільства; при ньому додатковий продукт вилучався не в окремої особи, а в колективу.

1в2б3г4а

12. Виберіть невірні твердження.

- а) процес подальшого розвитку скотарства в епоху первісного суспільства пов'язаний із становленням кочівництва;
- б) перші скотарські системи базувалися на придомному утриманні домашніх тварин;
- в) садівництво відноситься до привласнюючого господарства;
- г) “еволюцією вторинних продуктів” вчені називають впровадження рільництва.

вг

13. Серед наведених нижче напрямів становлення політогенезу виберіть вірні:

- а) Військовий шлях;
- б) Аристократичний шлях;
- в) Плутократичний шлях;
- г) Сакральний шлях,

Відповідь: всі.

14. Для становлення держави на початковому рівні характерні:

- а) поява відтворюючої економіки;
- б) винайдення металів;
- в) налагодження обміну;
- г) поява приватної власності та експлуатації.

а), в), г)

15. Серед наведених нижче понять виберіть характерні для політогенезу;

- а) іригаційне господарство;
 - б) кочівництво;
 - в) енеоліт;
 - г) бронза;
- а); б); в).

**Перелік рекомендованої літератури
Підручники і посібники**

1. Алексеев В. П. История первобытного общества : [учебн. по спец. "История"] / В. П. Алексеев, А. И. Першиц. – [5-е изд.]. – М. : Высш. шк., 2001. – 318 с. : ил.
2. Бунятян К. П. Давнє населення України : навч. посіб. для студ. істор. закл. освіти / Бунятян К. П. – К. : Либідь, 1999. – 228 с.
3. Давня історія України : [у 2-х кн.] / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький, В. Ю. Мурзін та ін. Кн. 1. – К. : Либідь, 1994. – 240 с.
4. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави. У зв'язку з дослідженнями Льюїса Г. Моргана / Енгельс Ф., Маркс К. Твори. – Т. 21 – К. : Політвидав України, 1964. – С. 23–171.
5. Залізник Л. Л. Первісна історія України : навч. посіб. / Л. Л. Залізник. – К.: Вища школа, 1999. – 264 с.
6. Залізник Л. Археологія України : курс лекцій / Залізник Л., Отрощенко В., Бунятян К. та ін. – К. : Либідь, 2005 – 504 с.
7. История первобытного общества. Эпоха класообразования / [В. П. Алексеев, О. Ю. Артемова, Л. Е. Куббель и др.] ; под ред. Ю. В. Бромлей. – М. : Наука, 1988. – 568 с.
8. История первобытного общества. Эпоха первобытной родовой общины / [ответ. ред. Ю. В. Бромлей]. – М. : Наука, 1986. – 572 с.
9. История первобытного общества. Общие вопросы. Проблемы антропосоциогенеза / [ответ. ред. Ю. В. Бромлей]. – М. : Наука, 1983. – 432 с.
10. История человечества : [в 8 т.] / [под общ. ред. А. Н. Сахарова]. – М. : ООО "Изд. Дом МАГИСТР-ПРЕСС", 2003.
Т. 1 : Доисторические времена и начало цивилизации / [под ред. З. Я. де Лаата]. – 2003. – 682 с. : ил.
11. Первобытное общество. Основные проблемы развития / [под ред. А. И. Першица]. – М. : Наука, 1975. – 288 с.

- 12.Першіц А. І. Історія первісного суспільства : [підруч. для студ. іст. ф–тів ВНЗ] / А. І. Першіц, О. Л. Монгайт, В. П. Алексеев. – К. : Вищ. шк., 1980. – 224 с.
- 13.Сегеда С. Антропология : навч. посібн. / С. Сегеда. – К. : Либідь, 2001. – 336 с.
- 14.Станко В. Н. Історія первісного суспільства : [підруч. для студ. гуманіт. спец. ВНЗ] / В. Н. Станко, М. Л. Гладких, С. П. Сегеда . – К. : Либідь, 1999. – 239 с.
- 15.Хомутов А.И. Антропология : учеб. пособ. / А. И. Хомутов, С. Н. Кульба. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 378 с.
- 16.Хрисанфова Е. Н. Антропология / Е. Н. Хрисанфова, И. В. Перевозчиков. – М. : Висш. шк., 2002. – 400 с.
- 17.Чмихов М. О. Давня культура : навч. посіб. / М. О. Чмихов. – К. : Либідь, 1994. – 288 с.
- 18.Шейко В. М. Історія художньої культури : [підруч. для студ. вищих учбов. закл.] / В. М. Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко. – Харків : ХДАК, 1999. – 210 с. – (В 5-ти кн., кн. I : Первісність. Стародавній світ).

Наукова література

- 19.Алексеев В. П. Становление человечества / В. П. Алексеев. – М. : Политиздат, 1984. – 462 с. : ил.
- 20.Алексеев В. П. Человек: эволюция и таксономия (некоторые теоретические вопросы) / В. П. Алексеев. – М. : Наука, 1985. – 285 с.
- 21.Андреев И. Л. Происхождение человека и общества / И. Л. Андреев. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Мысль, 1988. – 415, [1] с.
- 22.Анисимов А. Ф. Духовная жизнь первобытного общества / А. Ф. Анисимов. – М.-Л. : Наука, 1966. – 243 с.
- 23.Биологическая эволюция и человек / [отв. ред. Рогинский Я. Я.]. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 240 с.
- 24.Борисковский П. И. Древнейшее прошлое человечества / П. И.

- Борисковский. – М. : Наука, 1980. – 240 с.
25. Бунак В. В. Род Номо, его возникновение и последующая эволюция / В. В. Бунак. – М. : Наука, 1980. – 327 с.
26. Бунятян К. П. На світанку історії / Бунятян К. П., Мурзін В. Ю., Симоненко О. В. – К. : Альтернативи, 1999. – 336 с.
27. Бутовская М. Л. У истоков человеческого общества : Поведенческие аспекты эволюции человека / М. Л. Бутовская, Л. А. Файнберг. – М. : Наука, 1993. – 249 с.
28. Герасименко Н. П. Природная среда обитания палеолитического человека Западного Крыма и Донбасса в последнем ледниковом периоде / Н. П. Герасименко. // Варіабельність середнього палеоліту України. – К.: Шлях, 2003. – С.116–122.
29. Гладилін В. М. Про випереджаючу роль розвитку фізичного типу людини в процесі становлення палеолітичного виробництва / В. М. Гладилін // Кам'яна доба України : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 11. – С. 120–121.
30. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли / Л. Н. Гумилев. – Л. : Гидрометеиздат, 1990. – 520 с.
31. Добровольская М. В. Особенности питания человека позднего каменного века и некоторые вопросы поведения. [Электронный ресурс] / М. В. Добровольская // Этнология человека и смежные дисциплины. Современные методы исследований. [под ред. М. Л. Бутовской]. – М. : Ин-т этнологии и антропологии, 2004. – С. 88–111. – Режим доступа: <http://www.evolbiol.ru/antropol3.htm>.
32. Думанов Х. М. Матриархат: новый взгляд на старую проблему [Электронный ресурс] / Х. М. Думанов, А. И. Першиц // Вестник Российской Академии Наук. – 2000. – Т. 70, № 7, с. 621–627. – Режим доступа до журн. : <http://www.follow.ru/article/326>.

- 33.Залізник Л. Л. Доба катастроф у первісній Європі та її історичні наслідки / Л. Л. Залізник // Кам'яна доба України : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 11. – С. 96–115.
- 34.Залізник Л. Л. Заселення півночі Східної Європи за даними археології / Л. Л. Залізник // Етнічна історія народів Європи. – К., 2000. – Вип. 5. – С. 4–9.
- 35.Зиневич Г. П. Человек изучает человека / Г. П. Зиневич. – К. : Наук. думка, 1988. – 176 с.
- 36.Кабо В. Р. Первобытная доземледельческая община / В. Р. Кабо. – М. : Наука, 1986. – 304 с.
- 37.Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. У истоков человеческого интеллекта / Ф. Кликс. – М. : Прогресс, 1983. – 198 с.
- 38.Косвен М. О. Нариси з історії первісної культури / М. О. Косвен; пер. з рос. – К. : Рад. шк., 1955. – 199 с.
- 39.Куценков П. А. Начало. Очерки истории первобытного и традиционного искусства / П. А. Куценков. – М. : Алетей, 2001. – 264 с. : ил.
- 40.Малинова Р. Прыжок в прошлое. Эксперимент раскрывает тайны древних эпох / Малинова Р., Малина Я. – М. : Мысль, 1988. – 312 с.
- 41.Марков Г. Е. История хозяйства и материальной культуры в первобытном и раннеклассовом обществе / Г. Е. Марков. – М. : Наука, 1979. – 380 с.
- 42.Мерцалов В. Логика антропогенеза. Происхождение человека / Виктор Мерцалов. – Спб. : Алетей, 2008. – 296 с.
- 43.Москаленко О. Ю. Про виникнення астрономічних знань у пізньому палеоліті / О. Ю. Москаленко // Література та культура Полісся : зб. наук. праць. – Ніжин, 2009. – Вип. 56 : Проблеми філології, історії та культури ХІХ–ХХ ст. в сучасному науковому контексті. – С.136–150.
- 44.Нестурх, М. Ф. Родословная человека / М. Ф. Нестурх, Н. М. Пожарицкая. – М : Знание, 1972. – 48 с. : ил.
- 45.Павленко Ю. В. Раннеклассовое общество : генезис и пути развития / Ю. В. Павленко. – К. : Наук. думка, 1989. – 256 с.

- 46.Первобытное общество. Основные проблемы развития / [под ред. А. И. Першица]. – М. : Наука, 1975. – 288 с. .
- 47.Придо Т. Возникновение человека. Кроманьонский человек / Т. Придо. – М. : Мир, 1979. – 159 с.
- 48.Природа и древний человек. (Основные этапы развития палеолитического человека и его культуры на территории СССР в плейстоцене / [Г. И. Лазуков, М. Д. Гвоздовер, Я. Я. Рогинский, М. И. Урысон и др.]. – М. : Мысль, 1981. – 223 с. : ил., табл., схем., карт., диагр.
- 49.Проблемы истории первобытного общества / [отв. ред. П. П. Потапов]. – М.-Л. : Из-во АН СССР. – 1960. – 261 с.
- 50.Равдоникас В. И. История первобытного общества / В. И. Равдоникас. – Л. : Из-во Ленинградского у-та, 1947. – 390 с.
- 51.Румянцев А. М. Возникновение и развитие первобытного способа производства. Присваивающее хозяйство : (политико-экономические очерки) / А. М. Румянцев. – М. : Наука, 1981. – 262 с.
- 52.Румянцев А. М. Возникновение и развитие первобытного способа производства. Первобытное воспроизводящее хозяйство : (политико-экономические очерки) / А. М. Румянцев. – М. : Наука, 1985. – 181 с.
- 53.Сапожникова Г. В. Кістяні знаряддя неандертальців Криму / Г. В. Сапожникова // Кам'яна доба України : зб. наук. праць. – К, 2008. – Вип. 11. – С. 52–58.
54. Семёнов Ю.И. На заре человеческой истории / Ю. И. Семенов. – М. : Мысль, 1989. – 318 с.
- 55.Семенов Ю. И. Происхождение брака и семьи / Ю. И. Семенов. – М. : Мысль, 1974. – 308 с.
- 56.Степанчук В. М. Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому / В. М. Степанчук . – К. : Наш час, 2007. – 192 с. : іл. + 4 арк. іл. – (Серія “Невідома Україна”).
- 57.Столяр А. Д. Происхождение изобразительного искусства / А. Д. Столяр. – М. : Искусство, 1985. – 300 с.

- 58.Токарев С. А. Ранние формы религии и их развитие / С. А. Токарев. – М. : Политиздат, 1990. – 622 с.
- 59.Файмберг Л. А. У истоков социогенеза : от стада обезьян к общине древних людей / Л. А. Файмберг. – М. : Наука, 1980. – 441 с.
- 60.Шнирельман В. А. Возникновение производящего хозяйства / В. А. Шнирельман. – М. : Наука, 1989. – 448 с.

V.A. Bilyk. History of primitive society: collection of tests for students of the Faculty of History in spatiality "History", educational qualification "Bachelor".

Tests are grouped by themes, each of them is divided into three levels of difficulty. All variants of tests involve tasks with one correct answer, several correct answers; the task at establishing conformity, correct chronological or logical sequence, tasks at the interrelation of terms and their definitions, at establishing cause-effect relationships, etc.

If the students work at proposed tests they will optimize their individual work and it will assist in preparing the interim and final control.